

OBIECTIVE INCLUSE ÎN PLANUL DE RESTAURĂRI AL DIRECȚIEI MONUMENTELOR ISTORICE PENTRU ANUL 1971

Ing. VICTOR MUNTEANU

Anul 1971 – primul an al cincinalului 1971–1975 – va reprezenta pentru cei ce se îngrijesc de soarta monumentelor istorice, ca și pentru toți iubitorii vestigiilor trecutului nostru, un an de bogate împliniri.

Mijloacele materiale și bănești acordate prin planul de stat vor permite Direcției monumentelor istorice, din cadrul Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, să continue unele lucrări începute în anii precedenți, să termine și să pună în valoare unele lucrări de restaurare și să înceapă restaurarea unor alte importante monumente.

Aspectele caracteristice ale modului cum vor fi distribuite fondurile alocate la monumentele menționate mai sus se prezintă astfel:

- concentrarea unor fonduri sporite pentru restaurarea monumentelor care ar putea fi date în exploatare în cursul acestui an – majorându-se astfel numărul obiectivelor programate cu termen de punere în funcțiune;

- creșterea numărului de obiective noi care vor intra în restaurare – ca efect al terminării integrale, încă din 1970, a unui număr mai mare de lucrări decât în perioadele anterioare;

- precizarea și stabilirea – cu toți factorii interesați – a destinațiilor monumentelor restaurate sau în curs de restaurare, pentru a permite beneficiarilor de exploatare să se pregătească în timp util pentru aceasta.

*

În spiritul acestor criterii care au călăuzit distribuția fondurilor și alegerea obiectivelor lucrările de restaurare programate pe anul 1970 se pot grupa în 3 categorii după cum urmează:

RESTAURĂRI CE SE VOR TERMINA ÎN ANUL 1971:

Biserica Radu-Vodă – București – unul dintre cele mai valoroase monumente de arhitectură din capitala țării. Se vor reconstrui turlele vechii biserici, se vor finisa fațadele și interiorul, inclusiv restaurarea pardoselii.

Ansamblul mănăstirii Mărcuța – București – reprezentativ pentru arhitectura Țării Românești din veacul al XVI-lea. S-a programat terminarea lucrărilor din ambele incinte, amenajarea aleilor de acces, trotuarelor, zidurilor de incintă.

Biserica Strei Călan – județul Hunedoara – una din cele mai vechi biserici românești din țară, zidită în secolul al XIII-lea în stil romanic, cu o pictură de mare valoare. Aici se vor executa în continuare lucrările de restaurare a șarpantei și a învelitorii, precum și cele de consolidare la biserică. Se vor termina și lucrările de amenajări exterioare, rigole, trotuare și zid de sprijin.

Casa Stolojan – Herești-județul Ilfov. Restaurarea va pune în valoare întregul ansamblu al casei de piatră – Udriște Năsturel.

Ansamblul Cetățuia – Iași – frumoasa așezare mănăstirească de pe dealurile Iașilor, unde se vor termina lucrările de restaurare de la Casa Domnească, zidul de incintă, precum și instalațiile și amenajările aferente.

Ansamblul Strehaia – județul Mehedinți – monument reprezentativ pentru epoca lui Matei Basarab. Se vor realiza lucrări de plombare la zidul de incintă, restaurarea fântinii și amenajări exterioare, alei de acces, spații verzi și iluminat nocturn.

Ansamblul mănăstirii Humor – județul Suceava – unde se află una dintre valoroasele biserici cu pictură exterioară din nordul Moldovei. Aici se va restaura turnul-clopotniță și se vor termina lucrările de consolidare și marcarea a zidului de incintă precum și unele amenajări exterioare.

Casa custodelui din Voroneț – județul Suceava – lucrare merită să pună în valoare și să adăpostească exponate în legătură cu istoricul prețioasei biserici pictate.

Mănăstirea Dragomirna – județul Suceava – așezare monastică din secolul al XVII-lea – remarcabilă prin originalitatea soluțiilor arhitectonice. Se vor termina lucrările de restaurare la corpul chiliilor nord și biserica mică; se vor realiza amenajările exterioare și iluminatul nocturn.

Mănăstirea Horezu – județul Vilcea – reprezintă cea mai importantă creație a arhitecturii din Țara Românească în epoca lui Constantin Brîncoveanu. Se vor termina ultimele lucrări la trapeză, biserică și anexele chiliilor din incinta principală; de asemenea, lucrările la clădirea de secol XIX. Se pune în valoare și preincinta, prin demolarea anexelor gospodărești și amenajarea drumului de acces.

Casa Melik – București – una din cele mai vechi case din capitală – care după restaurare va adăposti o frumoasă colecție a picturilor lui Pallady.

Casa Vasile Alecsandri – Iași – casă memorială care va fi restaurată în spiritul epocii, îmbogățind patrimoniul muzeistic al orașului.

Biserica Domnească din Curtea de Argeș – județul Argeș – cel mai vechi ansamblu din Țara Românească, unde se vor face numai lucrări de restaurare a pardoselilor.

Biserica mănăstirii Dealu – județul Dimbovița – unde se vor executa lucrări de tencuie interioare speciale – pentru a finisa interiorul bisericii.

RESTAURĂRI CE SE VOR INCEPE ÎN ANUL 1971:

Biserica Cobia – Dimbovița – monument ridicat în secolul al XVI-lea – reprezintă o importantă etapă în evoluția arhitecturii din Țara Românească.

Vor începe lucrări de consolidare și revizuire a șarpantei și învelitorii.

Biserica Domnească din Caracal – județul Olt – din sec. al XV-lea, are o deosebită importanță pentru continuarea școlii locale de factură bizantină din Țara Românească. Se vor face cercetări arheologice și de arhitectură, precum și primele lucrări de consolidare.

Ansamblul mănăstirii Bezdin – așezare monastică din veacul al XVI-lea. Lucrările de restaurare vor începe cu cercetările arheologice și de parament și consolidarea bolților prin suprabetonare.

Palatul Potlogi – reședința lui Constantin Brîncoveanu. Aici vor continua lucrările de restaurare întrerupte acum 12 ani. Se va restaura interiorul palatului, tunul de intrare și se vor face toate lucrările de instalații și amenajări exterioare. Va fi destinat unui muzeu de artă și arhitectură brîncovenească.

Ansamblul mănăstirii Comana – din veacul al XVII-lea, caracteristic prin deosebit de valoroasa arhitectură monastică. Se vor face lucrări de consolidare, reîntregire și restaurare la corpul de chilii nord.

Va avea destinația de obiectiv turistic și muzeu.

Palatul Peleş – Sinaia – unde se vor face lucrări de restaurare a fațadelor exterioare și unele consolidări de trasee.

Casa Mănăilă – județul Buzău – casă orașenească din secolul al XVIII-lea, construită de Vergu Mănăilă, slujitor domnesc din perioada lui Constantin Brîncoveanu.

Casa Tețcani – județul Bacău – construcție cu valoare istorică unde a trăit și creat George Enescu. Se vor face lucrări de restaurare integrală. Va avea ca destinație amenajarea unei case memoriale George Enescu.

RESTAURĂRI INCEPUTE ÎN ANII PRECEDENȚI CARE SE VOR TERMINA ÎN CURSUL CINCINALULUI 1971–1975:

Lucrările de restaurare de proporții mai mari, care au început cu câțiva ani mai înainte, vor continua în anii cincinalului, cele mai multe dintre ele urmînd a fi redat circuitului turistic în această perioadă în condiții de optimă valorificare și cu destinații stabilite în mod judicios, cu acordul organelor centrale și locale interesate.

Astfel, *Catedrala romano-catolică din Alba Iulia* – monument reprezentativ pentru arhitectura romanică a Transilvaniei s-a programat să fie terminată în anul 1973, în anul 1971 urmînd să fie continuate lucrările de pietrărie la fațade, înlocuiri de ornamente și elemente decorative, blocuri de parament deteriorate, ancadrame etc.

Se vor restaura vitraliile, turnul nord-vest și se va începe montarea dalelor de piatră la pardoseală.

Mănăstirea Aninoasa – județul Argeș – ansamblu de arhitectură monastică de o deosebită valoare, realizat în secolul al XVII-lea, va fi obiectivul care este programat a se termina în anul 1973. Aici, în 1971, se vor continua cercetările arheologice și lucrările de restaurare a corpului de chilii.

Se vor completa lucrări de zidărie de epocă, acoperișuri, ancadramente de piatră, tâmplărie, finisaje interioare și pardoseli.

Vor continua lucrările la **Biserica Neagră** din Brașov, construită în ultimele decenii ale veacului al XIV-lea și începutul veacului al XV-lea, – monument reprezentativ pentru sculptura și arhitectura gotică din Transilvania. Volumul restaurărilor din 1971 va consta în restaurarea paramentelor din piatră, a elementelor decorative la galeria superioară și cornișă, precum și revizuirea și consolidarea șarpantei și învelitorii.

Ansamblul Șchei Brașov este un monument de o importanță maximă pentru cultura românească din Transilvania. Arhitectura bisericii din care se păstrează etapa secolului al XVI-lea, este încă o probă evidentă a legăturilor cu Țara Românească. Aici se vor continua lucrările la biserică, la cele două paraclise și la turnurile de pe latura de vest. În anul 1973, s-a preconizat încheierea lucrărilor de restaurare și punere în valoare.

Ample lucrări de restaurare s-au realizat și vor continua la **Cetatea Făgăraș** – complex civil fortificat construit în intervalul sec. XVI și XVII – important pentru arhitectura Renașterii și a barocului transilvănean. Având ca destinație – muzeu al Ardealului – terminarea lucrărilor de restaurare s-a planificat pentru anul 1973.

Vor continua lucrările de cercetare arheologică, conservare, consolidarea și protecția la importante monumente **Cetatea Tropaeum Trajani** – Adamclisi și **Dăbica** – Cluj.

Totodată la **Monumentul Triumfal** de la Adamclisi vor începe lucrările de investiții legate de muzeul ce va adăposti pietrele sculptate originale precum și celelalte construcții necesare punerii în valoare a acestui important monument (drumuri de acces, iluminat, alimentare cu apă, spații necesare cercetătorilor etc.).

Cetatea Tirgu Mureș, important ansamblu fortificat, datînd din secolul al XVII-lea, care înglobează fragmente din incinta bisericii zidite în veacul al XV-lea, este programat a se termina în 1973. În cursul anului 1971 se vor continua lucrările de restaurare la zidul de incintă vest între bastioanele Tăbăcari și Blănari, precum și la șarpanta turnului clopotniță.

Importanta ctitorie a lui Alexandru cel Bun, continuată de Ștefan cel Mare și Alex. Lăpușneanu, **Mănăstirea Bistrița** – jud. Neamț – ansamblu de arhitectură monastică realizat în intervalul secolelor XV–XVI, va prilejui continuarea lucrărilor de restaurare la turnul de intrare, zidul de incintă precum și amenajări exterioare legate de nivelul de călcare original.

Ample lucrări de restaurare vor continua la **Mănăstirea Secu** – cunoscut ansamblu de arhitectură monastică realizat în veacul al XVII-lea. Un program judicios de organizare va permite ca în anul 1971 să fie date în funcțiune arhondaricul și biserică unde se vor termina toate lucrările de restaurare inclusiv instalațiile sanitare interioare și cele electrice aferente.

Lucrări de cercetare și restaurare vor fi continuate la chiliile de nord și est, iar altele de finisaj la turnul Mitrofanei și turnul sud-vest.

O atenție deosebită în privința volumului de lucrări de restaurare în anul 1971 va fi acordată monumentului **Primăria veche** de la Sibiu – cel mai important și bine conservat exemplar de arhitectură civilă gotică din sec. XV–XVII din întreaga țară. Se vor termina lucrările la turnul de apărare și se vor continua lucrările de restaurare generală la corpul principal, acoperiș, fațade, pietrărie, pardoseli, finisaje interioare și instalații generale aferente. Cu destinație muzeistică – legată de prestigiosul muzeu Brukenthal din Sibiu – toate lucrările de restaurare sînt programate a se termina în cursul anului 1972.

În Muntenia se vor continua interesante lucrări de consolidare și punere în valoare la monumentele din **Căluș** – jud. Olt – reprezentativ pentru arhitectura de factură bizantină a epocii, **Sf. Vineri** – Țirgoviște, din secolul al XV-lea, important pentru evoluția pridvorului în Muntenia și **Stelea** – Țirgoviște, ctitoria domnitorului Vasile Lupu, sinteză a arhitecturii moldovenești grefată pe tradițiile constructive din Țara Românească.

Tot în anul 1971 – vor continua lucrările de restaurare la cunoscutul monument **Cetatea Sucevei**. Se va termina zidul la contraescarpă și podul de acces, iar în paralel vor începe lucrările de consolidare și conservare la ruinele din interiorul cetății.

Cercetări de arheologie de mare amploare, prin specialiști de înaltă calificare de la Institutul de arheologie, vor fi practicate în 1971 la **Mănăstirea Putna** – ctitoria lui Ștefan cel Mare – refăcută în parte de Vasile Lupu și apoi de Iacob Putneanu. Concomitent, vor continua lucrările de restaurare la **Turnul Tezaurului** și la **biserică** unde se vor executa șarpante, învelitori din tablă de aramă, pardoseli din dale de piatră, finisaje la fațade etc.

Important prototip pentru arhitectura de factură bizantină din Țara Românească din secolul al XIV-lea, în varianta tipului sîrbesc, **Mănăstirea Tismana** va prilejui continuarea cercetării de arhitectură și începerea unor lucrări de consolidare și restaurare la corpul de chilii.

După îndelungate și laborioase lucrări de cercetare arheologică la **Histria** – pe lângă continuarea lucrărilor de degajare și conservare în anul 1971 – va începe un program de lucrări de investiții menit să pună în valoare întregul ansamblu prin construcția unui motel, casă pentru cercetători, drumuri, amenajări, alimentări cu apă și energie electrică etc.

Lucrările de consolidare și restaurare de la **Ansamblul rupestru Murlatlar** – jud. Constanța – fiind practic terminate – în cursul anului 1971 vor fi atacate lucrările unei noi construcții din beton armat și sticlă pentru protecția valorosului monument din secolul X. Prevăzut a se termina în anul 1974, acest ansamblu va fi, alături de Mozaicul roman din Constanța, un prestigios obiectiv muzeistic.

✱

Acest bogat program de restaurări de monumente istorice pe anul 1971 al Direcției monumentelor istorice – la care se vor adăuga și prevederile în același scop ale Consiliilor populare județene și ale instituțiilor centrale în folosința cărora se află unele monumente istorice – va contribui substanțial la salvarea vestigiilor trecutului și la punerea în valoare a mărturiilor materiale ale istoriei noastre.

ARTA GOTICĂ

(VIORICA GUY MARICA, ARTA GOTICĂ, ED. MERIDIANE, 1970)

Cine urmărește meandrele aparițiilor editoriale constată, între altele, o surprinzătoare lipsă de continuitate. Așa se face că aproape un deceniu desparte „Stilul romanic” de prof. V. Vătășianu de „Arta gotică” a profesoarei universitare clujene Viorica Guy Marica (ambele la Ed. Meridiane). În acest răstimp, e drept, a mai apărut și primul volum din *Istoria artei europene* (1967) tot a prof. V. Vătășianu, lucrare la nivel universitar cuprinzînd capitole ample privitoare la romanic și gotic. Ne referim însă, acum strict la colecția „Curenți – sinteze” care, mărturisit sau nu, urmărește să ofere cititorului căi de acces la epoci și stiluri artis-

tice, o inițiere atrăgătoare, competentă și cuprinzătoare. Cartea Vioricăi Guy Marica se înscrie în sfera acestor exigențe: un limbaj lapidar și riguros însă plin de sevă și culoare, selectiv dar nelăsînd de o parte nici un capitol mai însemnat al goticului, fără referiri la autori de bază, dar în final cu o bibliografie reprezentativă. Rod al multor lecturi și meditații, vastul material original este topit, asimilat și mînuit cu discernămint. Stabilirea unor ponderi nu a fost o sarcină ușoară, autoarea trebuind să acopere în circa 120 de pagini o perioadă de cîteva secole, precum și o vastă arie geografică neomogenă, cu sensibile deosebiri de ritm, tra-

diții și cultură. Lucrarea se sprijină pe un soclu istoric, geografic, social și cultural realizat cu o mare economie de expresie, atît cît e necesar pentru a pune în lumină fenomenul artistic. Alfabetul structiv cu care începe capitolul consacrat arhitecturii e poate prea sumar prezentat, autoarea presupunînd probabil un cititor avizat, risc pe care nici chiar ultima ediție a lucrării lui H. Focillon *Art d'Occident*, II, *Le moyen-âge gothique*, în „Livres de poche”, 1965, nu și-l îngăduie, adăugînd glosarul întocmit de Jean Bony.

Dată fiind expansiunea vastă și înrîurirea profundă a goticului francez asupra celui continental, autoarea urmărește cu pre-